

53053
II. évf.

19. sz.

Komédia

118.

Megyer
19.

**Színházi zenei és művészeti
hetilap ~ Szerkeszti
Kardos István**

ár 150 kor.

Korthy Myra
a Belvárosi Színház tagja

Angelo felv.

Komédia

**Színházi zenei és művészeti
hetilap ~ Szerkesztő
Kardos István**

Zeneművészek a kommunista államban

A régi társadalmi rend művészei között a muzsikusként volt mindig a mostohagyerek. Egy-egy egészen kivételes tehetségtől vagy néhány nem is mindig indokoltan népszerűvé lett „divatos” művésztől eltekintve, az előadó hangversenyeiből, a komponista művei jövedelméből alig élhetett meg. A fiatal, szegény, esetleg ragyogó talentum hegedős, beült valamelyik zenekarba, a szédtű fantáziájú szerző tanítani kezdte a harmóniák elemi tanát és hamarosan elkoptak, elfáradtak mindketten örökre elpusztulva az igaz művészet számára. A muzsikuskok szerint semmit sem veszítettek a régi rend összeomlásával, de mindent, egész művészetük felszabadulását kell kapniok a proletáruralomtól.

Es csodálatos, éppen a zenészek ügyének rendezése, megélhetésük, a művészetért való élésük érdekében nem igen történt még semmi sem. Az írók, a fes-

tők, szobrászok elhelyezkedése már majdnem véglegesen biztosítva van; a muzsikuskok a teljes bizonytalanságban várják a jövődőt.

Ez a tény pedig nem a népkormányon mulik, a népbiztosoknak nem nőtt jobban szívükhöz az irodalom, a piktúra, mint a zene. Nem. A hiba azokban a szervekben van, melyeket a zenészek ügyének intézésével megbíztak. A zenei direktórium, a zenei tanács ugylátszik kineveztetésével befejezte működését. Apró-cseprő dolgokban intézkedik, de a lényegét nem meri megmarkolni. Mentségükre szolgáljon minden esetre, hogy a muzsikuskok ügye kényes, törekeny ügy, melyhez csak finoman, óvatosan, szeretettel szabad nyulni. De nyulni kell és ma már haladék nélkül.

A művészet szabadságát, a művészek függetlenségét nem lehet korlátozni, ha csak az életet nem akarjuk kettévágni, mely

szívüket friss dobogásban tartja. Keresési lehetőségeiket nem szabad korlátok közé szorítani, másrésztől azonban biztosítani kell gondtalan, szenvedés nélkül való megélhetésüket.

Ezt én így képzelem: Kössön az állam szerződéseket az előadókkal, a szerzőkkel; mint ahogyan ezt régebben ipmreszáró, a kiadó tette. A koncertező művész a szerződésben kötelezi magát arra, hogy egy esztendő alatt végigjátszik egy bizonyos számú hangversenyt; az állam pedig a szerződésre havonta előlegeket folyósít a művészeknek. Ha az énekes, vagy hegedűművész szerepléseivel az előlegeket már letörlesztette, akkor fellépti díjai teljes egészükben kifizetendők.

A művészek tehetségének értéke különböző. Egészen természetefes tehát, hogy a szerződések, amelyeket az állam velük köt, nem lehetnek egyformák. És itt bujik ki, amitől minden vidéki művész annyira irtózik: a kataszter. De gondoljuk meg, hogy művész és művész között ezelőtt is tettek különbségeket, csak hogy akkor a megtámadhatatlan, a meg sem fellebbezhető ítélőszék az impreszáró, kénye-kedve, vagy üzleti kapzsisága volt. Véleményem szerint ezt a véleményező munkát most vegyes bizottság végezné el, melynek tagjait részint a népbiztosság nevezné ki, részint a zenészség összessége választaná.

Az íróknál ennek a bizottságnak minden tagját a népbiztosság nevezte ki. Erre azonban ott szükség is volt. Az irodalom szelleme, a politika, a társadalom gondolkodásának fejlődése el nem választható módon össze

vannak növe. Az íróknál vigyázni kellett a politikai megbízhatóságra. A muzsikában azonban nincsenek politikai hitvallások, ott csak két tábor van, a jó és a rossz muzsikások tábor. Ezt a szétválasztást pedig sokkal igazságosabban végezheti el az alulról választott és bármikor felelőségre vonható, mint a felülről kinevezett bizottság.

A szerződéseket az előadókkal csak egy esztendőre kötném meg. Mert a ma ragyogó virtuóz jövőre elfáradhat, de még inkább a most még ügyes kezdő, tizenkét hónap múlva már a nemzetközi hallgatóságot is érdeklő fenomenon lehet.

Azoknak a szerzőknek, kiknél remélhetjük, hogy igazi értékekkel gazdagítják majd a zeneirodalmat, olyan előlegeket kell majd folyósítani, hogy abból minden más foglalkozás nélkül is megélhessenek. Az előlegek természetesen különbözők legyenek, amint a tehetségek fajsulya sem egyenlő.

Ha a komponista elkészülne valamelyik művével, azt átnyújtaná a bírálóbizottságnak, mely azt elbírálná és ha erre méltónak tartja, megvásárolná az állam számára. A zeneszerző ezzel a vételárral törlesztené előlegét. Ha előlege, tartozása már nincs, úgy a vételárat teljes egészében megkapja. Amennyiben pedig valamelyik kiadott műve többet jövedelmez, mint amennyit fizettek érte, akkor ennek a jövedelemnek egy része ismét a szerzőé.

A komponistákkal kötött szerződések azonban nem szólhatnak csak egy esztendőre, mert hangversenyezni esetleg lehet parancsszóra, de komponálni bi-

zony nem lehet. Itt meg kell adni az alkalmat és módot a művészeknek arra, hogy amit az idén mulasztottak, azt jövőre, esetleg két év múlva pótolhassák.

A könnyű muzsika szerzőinél véleményem szerint megélhetősüket minden esetre biztosítva, a tantiéme módszer a helyes. A kupléknak, nótáknak, operetteknek csak egy hivatott bírāja van: a nagyközönség, mutassa itt meg maga a siker, hogy mit és mennyit érdemel a szerző.

Egészen halványan körvonalozva, így képezem a zeneművészek elhelyezkedését a kommunista államban. Tudomásom szerint a zeneművészek összességé-

gének nagyjában ugyanez a véleménye.

A közönség éhes a jó muzsikára és vágyó szemmel várja, mikor nyílnak meg előtte mind gyakrabban a hangversenytermek kapui. Az államra tehát alig róna anyagi terheket a megoldás. De biztosítaná a művészek szabadságát, lehetővé tenné, hogy csak életcéljuknak éljenek és akkor hamarosan valóra válna a muzsikának, az igazi, nemes, anyagi sikerre nem kacsintgató muzsikának olyan meseországa, melyről régente még csak álmodozni se mertünk.

De hogy ez megvalósuljon, ahhoz tenni is kell valamit.

Siró György.

M. „Néma asszony - hál

Néma - néma, néma - néma, mely problémák, mely pro-
ble - ma nekem jó, hi az asszony néma, nem rossz
ha az asszony né - nem rossz
ha az asszony né - ma

Komédia
Nádor Mihály

Nádor Mihály: Néma asszony.

BOCCACCIO *)

„Majd virágvasárnapján, amint ódon
 Misére hajtatsz villogó brokátban,
 S ezren csodálnak vertarany hintádon
 S ájultan nézik, mily finom bokád van;

Virágvasárnapján megleslek én is;
 A tömjénes dóm szögletébe verszve,
 Egy csuklya lesz majd rajtam, (szürkenénis),
 S az olvasón számbálom majd: szeretés-e?

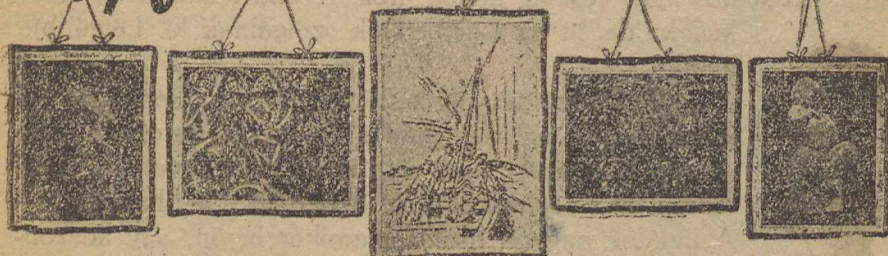
S ha hazatér mind, ki csodálni ment el
 S a vándor mögött esti árnyék kullog:
 Szilaj kegyed legázol és beszentel
 S királyi ágyad bíborára hullak!”

Gács Demeter.

*) Egy hagyomány szerint Boccaccio kedvese volt Johanna nápolyi királynőnek,
 Endre magyar királyfi feleségének.

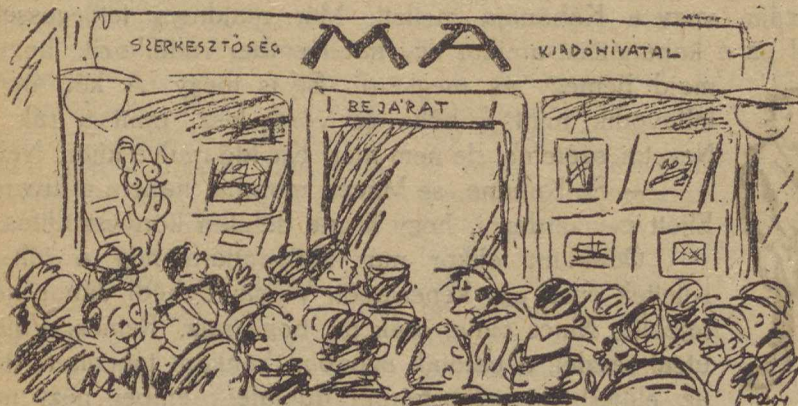

Egy félóra a MA előtt

— Na — gondoltam — ma nincs semmi dolgom, a kedvem sem valami ragyogó, elmegyek a Ma elé, hogy én is tudjak már valamit arról, amiről a lapok már az unalomig mindenfélét összeirtak. Ezeket a másokat ma mindenki szidja, pedig ezzel nem érünk el sokat, inkább dicsérni kellene azokat, akik a Ma Kossuth Lajos-utcai kirakata előtt állanak és egészséges izlésükkel jókat nevetnek ezeknek a borzas és fekete ingü fiatalembereknek erőlködésein, akik valamelyik zugutcácskából kikerültek a főváros egyik legszebb pontjába (nem tudni kinek a szivességéből) és ott megnevetették a járókelőket lehetetlen tákolmányaikkal.

Az üzlet kirakata előtt rengeteg ember tolong, akik eljöttek csodálni a kirakatba kitett figurákat és festményeket, meg képeslevelezőlapokat, amelyekhez fogható még a kiállításban sem mutogattak, pedig akkor sok minden csodabogarat összehordtak az Ósbudavárba.

Benn az üzletben nagyon komoly fiatalemberek ülnek, a fejüket olyan sűrűn beültették fekete hajjal (szőke egy sincs közöttük), hogy úgy néz ki a homlokuk fölötti rész, mintha afrikai őserdő lenne. Ezek az ifjak részint költők, írók, részint festők vagy kritikusok, de itt az üzletben ők szolgálnak ki. Legtöbbje fiatal.

Van közöttük egy költő, tavaly még kereskedelmi iskolába járt, az idén már a Má-ban ül és olyan nagy szakálla van, mint egy török békekövetnek. Dél-tájban meg szokott érkezni a hadvezérük: Kassák. — A fiatalok nagyon tisztelik, amikor bejön, úgy köszöntik, mintha a megelevenedett Sinto lépne be a japán templomba.

Jönnek-mennek egymásután a Maisták, odakünn pedig nő a tömeg.

— Ez a Kahána — mondta az egyik néző, — mondanunk sem kell, hogy nem kis tisztelettel.

— Nem igaz — cáfolja meg a másik — ez a Mácza.

— Szépen! — felel az egyik pesti — ez se nem Mácza, se nem Kahána, hanem Hevessy.

Ezen aztán összevesznek. Mindegyik kardoskodik a maga Máczája, vagy a Kahánája mellett. Már majdnem tettelegességre kerül ez a kahánázás, amikor egy fiatal ember vállalkozik, hogy ő majd bemegy és megkérdi. Be is megy. A két arcfelét felfúvódik, mint a béka és vörös lesz, mint a rák. — Nevetni szeretne, de nem mer. Kis idő múlva kijön. Nevet.

— Se Kahána, se Mácza mondja, hanem a fuvaros. Eljött megkérdezni, hogy lesz-e délután könyvszállítás.

Odakünn ekkor már tetőpontjára hág a jókedv. Kitétek éppen egy képeslapot. Valami Schédl János nevű rajzolta. Nincs címe, csak az, hogy rajz. Rémes. Valami utcai részlet, a paloták azonban kánkánt táncolnak rajta, az előtérben pedig három duplaféjű ember nézi nagy

búsan mindezt. Gondolkozó az arcuk. Alkalmasint azon tépelődnek, vajjon ki bátorzkodhatott ezeket a maistákat behozni a város kellős közepébe. Nem tudjuk ki, de meg kell őt dicsérnünk, mert igazán nem árt ma nekünk egy kis szórakozás!

~~~~~

Ellenőrizni kell az ifjumunkás-előadásokat

A Regnum Marianum Damjanich-utcai épületének első emeletén szerénykedő egyszerű kis színházban tartott kabaréelőadást az Ifjumunkások Országos Szövetségének hetedik bé kebeléből alakult Intim gárda.

Csupa élenkség és ifju élet az első emeleten. Az izgalomtól és kíváncsiságtól remegő, többnyire rövidnadrágos fiatal gyerekek sürgölődnek cigarettával a szájukban, habár a falak mindenütt be vannak tapétázva a „Tilos a dohányzás” táblákkal. A hat és négy koronás jegyeket a színház bejárájánál egy hosszunadrágos! ifjumunkás veszi el és szolgálatkészén kérdi mindenkitől, hogy „teccik műsor?” Nem olyan szigorúan kezeli ő a jegye-

ket, mint a színházban szokták. Ha szépen megkérlik, beenged akárkit is. Éppen előttem mondja neki egy vézna, nagyhaju ifju:

— Itt a svesztim egy jeggyel, kérlek csusztasd be vele a brátyimat is. — És a kedves ifju jegyszedő becsusztatta a svesztivel a brátyit is.

A lilapapirossal beragasztott homályos színházhelyiségben van egy másik jegyszedő is. Ugy néz ki, ahogy a vicclapokban szokták a jótanulókat lerajzolni: egészen rövid vörshaja van, amit még fésülni sem lehet rendesen, nagy fülei tölcseyszerűen kiállanak és bő rövidnadrágjában szerényen lötyög a vékony combja. A jegyet egész közel veszi a szeméhez és úgy nézi. Rövidlátó. Köz-

ben kiduzzadt belső zsebéből le-
esik a földre egy hosszukás füzet.
Felemelem, német szójegyzék.
Zöld fedelére rá van írva sza-
bálytalan, dülledező gótbetűkkel,
hogy „Unterbergner.“ Milyen
bajos és megható a kis műked-
velő jegyszedő, aki a belső zse-
bében szorongatja a német szó-
tárt az ő számára egy ilyen rend-
kívüli és ünnepélyes alkalomkor!

Az előadás már meg is kez-
dődött és az üdülni vágyó gyerek-
emberek áhitattal és rajongással
figyelik a műsor egyes számait.

Egy négy tagu zenekar, három
hegedűs és harmonium — ját-
szotta el az Internacionale után
a Barcarollát. Félrehajlitott
fejjel elmerengőn élvezték a gye-
rek a „zenekar“ gyenge pro-
dukcióját. Hálás tapssal hono-
rálták a küzdők igyekvését.

Egy fiatalember szembe-
lógó hajjal konferál, akit megjelenése-
kor lelkes éljenzéssel és tapssal
fogadtak a színház minden olda-
lán. A konferanszié dadogását
aztán a színészek folytatták egy
Kőváry darabban, melynek a
címe Kérvény.

Egy érdekes számnak kell kö-
vetkeznie, úgy van a színlapul
szolgáló meghívón két oldalt két
kérdőjel közé iktatva, hogy
?? Samatamadvch ?? Roppant
kiváncsi voltam erre. Ehelyett
azonban N. Nándor Böske ne-
vű tizennégy éves kislány ének-
száma következett. Cserépkorsó-
val és pohárral jött be a szin-
padra. Egy kényes orfeumdalt
adott: „Verj meg isten minden
estét“ — énekelt. Egy kávéházi
vizeslány elzüllésének a részleteit
aprózta fél a „vizet tessék, vizet
tessék“ refrénü dalban a fiatal
leányokból és fiukból álló közön-

ségnek. Az előbbieket értelmetlenül
bámultak és feszengve üldögéltek
helyeiken, a fiuk közül néhá-
nyan azonban huncutul nevetgél-
ni kezdtek. Én pedig rémülten cso-
dálkoztam, hogy egy ilyen lilase-
lyem harisnyás kis lány, egy
ilyen tizennégy éves Böske, piru-
lás nélkül, ártatlanul és értetlenül
el tudta ezt az orfeumi dalt éne-
kelni ennek a fiatalkoru közön-
ségnek, tisztán és fehéren, mint
az iskolában a leckét. A csodál-
kozásom még jobban fokozódott,
amikor az egyik kabaré műso-
rából idekerült valószínűtlen játék
előadásába kezdtek Thalia fiatal-
koru intimgárdistái.

A színpad mögötti kulissza-
élet pedig még leplezetlenebbül
olyan, mint a nagyoknál, itt
ezeknél a fiatal intimgárdisták-
nál, akik nem is tartoznak
az ifjumunkások közé, hanem
a korzózó fiatalkoru iskolakerü-
lőkből toborzódtak össze. Ezek-
nek a jövőjét teszi tönkre ez az
alap nélküli céltalan ábránd, meg
azoknak a gyönyörű nagy virág-
kosaraknak bódító illata, amiket
az egyes számok után jutalmul
kaptak, — részegíti meg az ő
bolondos képzelődő gyerekfejükét.

A gyermeknevelésre igazán kell,
hogy nagyobb gondot fordítsanak.

Jól tudjuk, hogy ma minden-
felé rengeteg a munka és talán
a mai percekben nem ez a leg-
életőbb fontossága. Az ifjumu-
nkaások kiképzésének azonban van
egy egész külön ügyosztálya. Ott
ellenőrizhetnék ezeket a fiatalko-
ruaknak rendezett előadásokat.
Nem elég csak tudós előadásokat
tartani, szét kell néha nézni a
gyermekek között, akiket csak
most nevelnek rá a kultura sze-
retetére.

(t. gy.)

Őnagysága ruhája**Repríz a Vigszínházban**

LENDVAY LOLA

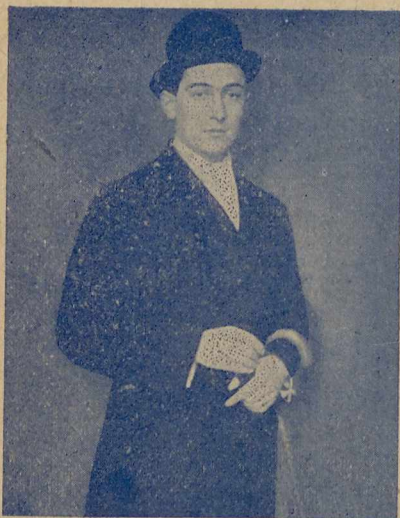
Akik arról panaszkodnak, hogy a színházak műsora nem megfelelő a publikum nevelése szempontjából, hogy nem érdekli a közönséget a túlirodalmian összeállított műsor, azok most megnyugvással tekinthetnek a Vigszínházra, amely megtalálta mindkét szempontot kielégítő műsordarabját. Knoblauch színműve ugyanis amellet, hogy irodalmi nézőpontból tekintve is megállja a helyét, úgy mondja el a mondanivalóját, hogy a közönség szórakozik, okul belőle és nem felejt el egykönnyen a darab egyszerű eszközökkel kihozott igazságát. A tartalmát ismertetni felesleges munka volna, annyiszor játszották két éve, hogy mindenki élénken emlékszik még

rá. De meg kell itt jegyezni azok kedvéért, akik esetleg nem látták még, hogy nem afféle nagyképű, tudákosan oktató iránydarab ez, hanem kedves és színes történetek egymásutánja, melynél a néző elfelejti, hogy játszanak a színpadon, annyira benne él a cselekményben. És még egy: izig-vérig angol ez a darab, ami annyit jelent, hogy az írója gondosan ellátta a színpadi siker valamennyi külső kellékével, majdnem azt mondtam, a technika minden vívmányával. Angol közönség előtt csak az olyan darabnak lehet sikere, amely színpadi kiállítás szempontjából valami újszerűt, meglepőt, eddig nem látottat tud produkálni. És Knoblauch, aki egyik kedvence az angol és különösen a londoni publikumnak, valamennyi mun-

KERTÉSZ DEZSŐ

LUKÁCS PÁL

kájában gondosan szem előtt tartotta ezt a követelményt. De maga a darab meséje is bőséges alkalmat nyújt erre, ahogy egy nagy álom keretében felvonnultatja mindazt a sok vidám és megható életrsot, amely vég-eredményben Őnagysága ruhájához fűződik.

Mert az a darab gerince, hogyan alakul ki a ruha a selyemből, a prémből, a virágból, meg a többi kellékekből. Nos, egy új Knoblauch új darabot írhatna arról, ahogyan a ruha szinpadon tényleg kialakult. A direktoroktól kezdve mindenki hetekig lótottfutott, míg a szükséges kellékeket összehozták, maguk a sze-

replők is alig értek rá a darabbal törődni a kosztüm-gondok miatt. De azután lassan-lassan, mindenki idejére elkészült és a repriz külső kiállítása is méltó volt elődeihez.

Különös érdekességet adott a felujításnak az, hogy úgy a női, mint a férfi főszerep új kezekbe jutott. Őnagysága szerepét Lendvay Lola vette át Fedáktól, míg a Csontos szerepe Lukács Pálnak jutott. Megállapíthatjuk, hogy mindkettő rátermett helyettesnek bizonyult. Lendvay Lola temperamentumos, közvetlen kedvesége teljes mértékben igazolta a hozzáfűzött várankozást, különösen a hollandi és az amerikai képben, amikor percekig tapsolta a lelkes publikum. Lukács Pál kiforrott, férfias játéka főként a szibériai jelenetben és a szabóműhely drámájában érvényesült, általában már előbb látott szerepeiben is megkapó tehetségű drámai színésznek bizonyult. A régi előadás gárdájából Kertész Dezső magaslott ki karakterisztikus és sohasem túlzó játékaival. Különösen a spanyol és szibériai jelenetben érdemelte ki az őszinte és hálás tapsokat.

Az előadás friss és közvetlen volt, a rendezés munkája kifogástalanul hatott, a közönség zavartalanul adhatta át magát a darab élvezetének.

Gaál Andor.

A KOMÉDIA szerkesztőségét

VI., Podmaniczky-utca 2. szám alá helyeztük át.

Szerkesztőségi órákat továbbra is délután 3-5 óráig tartunk.

VIZVÁRY MARISKA és KÜRTHY GYÖRGY a „Revizor” főszereplői.

Viola az alföldi haramia

Szigeti József népszínműve

Tíz-tizenkét éve lehet, hogy utoljára láttam. Akkoriban még elég hálás dolog volt fölényes, csipkedő hangon nyilatkozni „Feld tata színház”-áról. A panamakalapok, primadonnaharcok és népszínművek Eldorádója volt ez a város. Az irodalmárok már megvető akcentussal emlékeztek meg a lapokban az idejét múlt népszínműről, de a közönségnek még mindig kellett és volt abban bizonyos vonzó erő, hogy a jó kacskaringósan népies neveket olvasták a színlapon.

Azóta már igazi színház épült a fabódé helyén, senki sem ér rá kétes értékű vicceket gyártani Feldről, sőt a panamakalapok korszaka is letűnt és ime: feltűnő lila színlapok jelzik, hogy ismét Szigeti népszínművét adják a Budapesti Színházban. „Viola,

az alföldi haramia” ismét életre kelt. A fabódéból emlékeknek viszsamaradt rozoga kis kapu mögött ijesztő kifestet bajszú betyárok ténferegnek, az egyik harciasan mellemnek szegezi ócska mordályát. Mindkét nembeli aktorok, vasvillás emberek, bokorugró-szoknyás, tüzről pattant menyecskek. A komolyképű csendbízott unottan cigarettázik egy padon. Tollagi Adolf, az ellenállhatatlan humorú, örökké derűs kedélyű Tollagi Peti cigány maszkjában szórakoztatja a kollégákat. Körülöttük viháncolás, sürgés-forgás, kedves, jóindulatú pajtáskodás. — Minden egészen olyan, mint valamikor volt, ezeket a jókedvű, derék embereket nem izgatja ma sem más, csak az a szerep, amit játszani kell. Pedig van közöttük egy-kettő, aki Leár

királyról, vagy Gertrudról álmódott, amikor elkezdte és most mégis örömmel „alakítja” a pandurlegény vagy a csaplárosné szerepét.

Hát még a nézőtér! Szegény Feld tata ugyancsak nagyot nézne: alig van üres hely a színházban és künn az előcsarnokban még egyre váltják a jegyeket a pénztárnál. És ez nem a régi Budapesti Színház gúnyos, cinikus közönsége. Minden mókának zajos sikere van, a szomorú részeknél pedig őszinte meghatottságtól szipákol az egész nézőtér. Olyan fogékony publikum ez, mintha csupa lelkesedő kulisszabolond diák töltene meg a széksorokat, akik izgatottan lesik az alkalmat, hogy tapsolhassanak. Ez a kedves, igénytelen, cicsó romantikájú népszínmű megfiatalította őket és elégedetten, jó emlékekkel szélednek szét, mikor a függöny visszavonhatatlanul le-

gördül. A tanulság pedig az, hogy itt volna már az ideje előhozni a régi jó népszínműveket.

Kádass Mariska

Kádass Mariska is azok közül való, akik visszatértek a színpadhoz. Először Sebestyén Géza buda—temesvári szintársulatánál, majd a nagyváradi színháznál játszott, ahol a fiatal, alig tizenhétéves művésznő sok igazi, meleg sikert aratott. Nyolc évvel ezelőtt férjhez ment és ekkor megvált a színpadtól, de nem a művészettől. A tanulást tovább folytatta és most, nyolc esztendő múlva visszatért oda, amelyhez annyi szép siker fűzte: a színpadhoz. A Fásor-Kabaréban kapott szerződést és esténként Ballassa Emil egyfelvonásos színművében nyújt művészi alakítást. Kádass Mariska az Országos Színiakadémiát végezte és annak idején vizsgája után azonnal szerződést kapott.

BERKYL LILLY

Biblia a színpadon

A Komédia genfi tudósítójától

Genf, 1919. június

Az angol vaskalaposság, téteztve persze a Chamberlain-nek nevezett színházi cenzor okvetetlenkedéseivel, sokáig nem engedte meg a bibliai tárgyú daraboknak színrehozatalát az angol színpadon. Ez az oka annak, hogy Madách remeke, az Ember Tragédiája mindaddig nem kerülhetett színre az angol színpadokon, noha több kiváló londoni színgazgató, például Sir Beerbohm Tree el volt ragadtatva a darabtól. Ezen nem is csodálkozhatunk, mert a belső tartalomtól eltekintve, a nagy drámai költemény szcenikai hatások kiváltására is felette alkalmas, már pedig a külsőségekre oly sokat adó angol közönségnek igen fontos a fényes kiállítás.

Ugy látszik azonban, hogy újabban már Angliában is frissebb szellők fujdogálnak. A cenzura engedett hagyományos makacsságából és nem állta útját, hogy a rutinos látványossági drámaíró Arnold Bennett, a londoni

Kingsway-színházban bemutathassa „Judith” című drámáját, amelynek meséjét a bibliából, helyesebben az apokrifákból merítette. A szerző nem is ragaszkodott teljes hűséggel az eredeti bibliai szöveghez. A hősnő ugyan Bennett darabjában is fejezt veszi Nabukodonozor király hadvezérének, Holofernesnek, de a szerző egy kis ravasz flörtöt, sőt egy érzelgős szerelmi viszonyt is beleszőtt a drámába, amelyet Judith egyrészt Ozsiással, a gonosz kormányzóval, másrészt pedig Achiorral, az ifjú asszír nemesselel folytat, aki a szépséges Judith kedvéért még nemzetét is kész megtagadni. A címszerepet a bűbajos szépségű Lillah Macarthy játszotta, még pedig egyes jelenetekben hamisítatlan bibliai kosztümökben. A kiállítás pazar, a jelmezek fényesek és korhűek voltak. Mindmegannyi biztosítéka annak, hogy a „Judith” — legalább is angol földön — hosszú életű lesz.

Képek a Víg-színházból

Pártos Gusztáv, Dallos Olga, ifj. Ditrói Mór, Kürti Sári

KOMÉDIÁSOK

Alfred Kerr Mimenreich-já után talán nem lesz érdektelen az a kísérlet, amely a magyar színészek karakterét akarja megvázolni. Megvázolni csak — azt, hogy valaki, aki színész, mennyire ember és ez az ember mennyire tud keresztülnőni a komédiások bohócruháján. Vagy mennyire tud ez az *emberség* életet teremteni a színpadon, mit jelent ez nekem és nekünk, akik az életék süritettségét, teljesültségét várjuk a drámától.

Pethes Imre

Ahogy Pethes hangjába és minden gesztusába drámák és tragédiák fájdalma, szenvedése fojtódik, épen úgy lesz ez a gesztus, ez az elsőrendű pszichologiailag is megindító pompás organum örömmé, őszinte alapérzésekből feltörő életörömmé, ha vigjátékban vagy színműben készíti elő az öröms lehetőségek emberi találkozását. Pethes, a legnagyobb magyar színművész, színésznek, munkásnak született s jövője, feltétlen diadalrajutása felől még akkor sem lehattunk kétségben, amikor tizenhárom évvel ezelőtt Temesvárott a „Hálás utókor” dr. Ruyterében kemény és hideg hangon, de a szerző lelkéből felfakadt érzésekkel közeledett hozzánk, hallgatóihoz, akik tudtuk, éreztük, hogy itt forró, átható erővel, bizonyos emberi mélységgel, őszinteséggel jön felénk az Ember, a XX. század megnemértett, kisemmizett embere, aki kell, hogy megtalálja önmagát és összeforrjon újra az élettel, amelyből menekülni kívánt.

Lehetett-e ebből a szerepből s mind valahányból, amiből épen Pethes klasszikus egyénisége formált őszinte, emberi művészetet, csak a naturalizmussal, csak a rideg leegyszerűsítéssel olyan tág perspektivákat feltárni, amilyenekre rányitott Hebbel „Mária Magdolná”-jában, vagy például Szép Ernő „Egyszerű királyfi”-jában? Nem! A naturalizmus, a bécsi Burg-Theater érzéssé tudatosított, átpallérozott, átmasterkelt színjátszó stílusa, a drezdai realizáló alakítás vagy Antoine belső átéléseket kivetítő, szintetizáló modorossága egy pillanatig sem közelíti meg Pethes Imre horizontális magasságok felé közelítő, éretté nemesedett, tiszta, sokszor vizionárius művészetét. S aki látta őt Barta Lajos „Örvény”-ében, a

vidéki járásbíró alakjában, amint járt-kelt a lihegő nyári égbolt alkonyatában, a vidéki vendéglő kis terrasán s leskelődő, alázatos szemei kékjén már ott pillogott, ott repdesett a lecsapodó villám, a halál, a tragédia, az láthatta mit tud csinálni egy laza kompozícióju, olthatatlan szomjuságu drámából? Gyönyörű, kék misztériumot, a végtelenségbe orgonáló szimfoniát, a csúcsokig érő pompás ivelést, amelyet művészet leng át, Pethes Imre megbabonázott erejű színjátszó művészete.

Kázmér Ernő.

Lembergi társulat a Király-utcában

(Saját tudósítónktól.) Egy Király-utcai mulatóban, ahol nemrég még táncosnők mulattak, most esténként áhitatos közönség gyűl össze az asztalok mellett. Áhitatos, naiv közönség, amely hol sir a meghatottságtól, hol meg kacag örömeiben, ahogy ezt a szerző megkívánja. Egy lemergi bibliai operett-társulat játszik itt, zsargon nyelven. A kis színház minden este megtelik és esténként kétségbeesett emberek mennek el a pénztártól, akik nem juthattak jegyhez. Elmentünk a volt mulatóba és megnéztük az előadást, főként pedig a közönséget.

Ezen premier volt. Először játszották Lateiner „David's Geige” című öt felvonásos életképét.

A direktor, Grüner nevű fiatal ember elmesélte, hogy nem lehet már elkergetni azokat, akik nem kaptak jegyet, mert körülrohanak az udvaron és miután a nagy meleg miatt nyitvatartják a páholyok ajtajait, az udvar ablakaiban állnak, mint nagy, kifeszített denevérek, akiknek pedig nem jut állóhely, a párkányon ülve gubbasztanak és figyelik az

előadást. Figyelik, mert nem látnak semmit belőle, csak a színészek szavát hallgatják. Megnéztük őket. Tényleg ott ültek előrehajlott háttal és a szemük csillogott amint féloldalt dűtött fejfel legeltették szemüket a zöldekek tapétán. Látszott rajtuk, hogy nem hallanak mást a világból, most csak élveznek.

Bemegyünk a nézőterre. Az asztalok között széksorok. A székeken sűrű embertömeg. Szőke, barna, fekete, göndör, egymás mellett. Innen hátulról csak a tarkójuk meg a fejük bubja látszik, amint fenntartják a fejüket, hogy minél többet lássanak. Olykor felbugyog a torkukból a hahota, sőt néha közbe is kiabálnak. Máskor meg olyan csend van, hogy a színész hangján kívül legfeljebb a lélegzést lehet hallani.

A bibliai darab nagyon alkalmas az ilyen hangulatok kiváltására. Arról van benne szó, hogy Dávid elmegy világgá és nagy hegedűművész lesz. Bátyja Toiwe magánál tartja Dávid leányát, akibe beleszeret a fia. Ő pedig szerelmes egy unokahúgába, Chawebe, akinek viszont

Salamon a szerelmese. Toiwie tudni sem akar fia házasságáról, mert nem akarja, hogy az egy koldus leányát vegye el. A legnagyobb baj közben hazaérkezett Dávid tényleg koldus ruhában a hegedűjével és leánya elzokogja neki a baját. Dávid a lakására hívja a bátyját Toiwiet és beleegyezését kéri a házassághoz, amit az apa megtagad. Erre Dávid felvilágosítja őt a művészet hatalmasságáról, elmondja, hogy egész Európa visszhangozza Geger Dávid nevét és hogy ezt bebizonyítsa, kinyitja a kabátját, amely alatt a mellényen egy széles vörös selyemszallag feszül, teli van különböző kitüntetésekkel. Elárulja neki, hogy gazdagabb mint a város összes lakói együttvéve, de nem csak anyagiilag, hanem erkölcsileg is, mert az ő művészete: a zene, amely megtisztítja a lelkeket. Toiwie nem adja beleegyezését. Salamon, Toiwie leendő feleségének volt szerelmese egyszer feltöri az asztalfiókot, amelyben Toiwie egész vagyonát tartogatta és a pénzzel a szomszédos szobába menekül. A pénz között volt egy árvalánynak a pénze is, aki garsonként adta oda Toiwiének megőrzésre. Az árva most jelentkezik és kéri a pénzt, mert férjhez mehetne és szüksége van rá. Toiwie, aki éppen eljegyzését tartja, a vendégeitől kér ezer forintot kölcsön. Ezek azonban már tudják, hogy nincs vagyona és így senki sem jelentkezik, még leendő veje sem, akinek szintén van pénze. Toiwie lerántja unokahúgáról a neki adott ékszereket és azzal elégti ki az árvát. A nagy tragédiakor váratlanul megjelenik

Dávid a hegedűjével és felhasználja az alkalmat, hogy a zene, az igazi művészet tisztító hatását bebizonyítsa, hegedűszóval akarja bátyja háborgó lelkét lecsillapítani. Fél azonban, hogy a hegedűjátékot nem fogja megérteni, tehát énekel. Az ének hatása alatt Toiwie tényleg eláll tervétől és beleegyezését adja fia házasságához.

Ezen sóhajtoznak, sirnak és nevetnek esténként a Király utcában.

Egy vöröshaju ember ült mellettünk. Elmondta, hogy ő már látta ezt a darabot Lembergben, de ott „többet játszottak belőle.” Egy fiatal ember a jobb oldalamon azt mondja, hogy Lembergben az előadásokat főképpen télen tartották meg és pedig este templom után, éjfélutánig is eltartottak. A vöröshaju lelkesen magyaráz:

— Ez semmi, hanem... — itt mond egy másik darabcimet — az igen, az a legjobb. De még az is semmi — folytatta — a... — ismét egy darabcim — az már teszi, annál csak... — egy újabb cim — jobb, melynél kitünőbb... — cim — de a legeslegjobb... — és itt elsorol valami negyven darabcimet.

Vége az előadásnak. Senki nem mozdul el a helyéről. Várnak. A vöröshaju magyaráz:

— Epen ugy mint Lembergben. Látja kérem ez a valódi közönség.

Aztán valahogy mégis csak megindulnak. Csendben, meghatottan. Némelyiknek még mindig könnyes a szeme.

Ivor Dénes.

A színészbecsület

Elmondta: Náday Ferenc

Náday Ferenc, a Nemzeti Színház feledhetetlen művésze beszélt el egyszer ezt a kedves epizódját a Pannonia kávéház teraszán, ahol nyaranta míg a színházi vakáció meg nem kezdődött, rendes törzsasztala volt.

— A hetvenes évek elején, — kezdte az ő halk, de rendkívül élénk és lebilincselő beszédmodorában — kezdő színész koromban a Kammon kávéház volt a rendes tanyánk. Oda gyülekezett akkoriban esténként Pest egész számottevő fiatalsága. Nagy csatákat vívtunk ott majd minden este. Néha kártyával, olykor sörrel vagy pezsgővel már aszerint, ahogy éppen fel voltunk pénzelve. Sok pénzünk nem volt ugyan soha, de kiapadhatatlan jókedvünk a pénztelenséget is könnyen elviselhetővé tette. Ha valaki tőkével rendelkezett olyankor, amikor a többinek nem volt, apró kölcsönök alakjában megosztotta azt testvériesen bajtársaival. — Ilyen bajtársi kölcsön vagy kártyaveszteség néven egyik jogászpajtásomnak adósa maradtam egyszer néhány hónapig tíz pengőjével. Nem tudtam neki megfizetni, mert valamilyen ok miatt haza kellett utaznia. Ha itt lett volna, semmi esetre sem marad olyan sokáig függőben a tartozás, nem mintha engem izgatott volna a dolog, hanem mert ő nem hagyta volna a bőrömben. — Csak index aláíratásra jött fel ugy február elején és egy este váratlanul megjelent a Kammonban. Nagy örömmel fogadtuk és a viszontlátás öröme nagy söráldomást rendeztünk. Idogálás közben elpanaszolta, hogy az öregje nem valami vastagon bocsájtotta el otthonról pénzdolgaiban és hogy nem lévén ideje lakást keresni, a Kerepesi-uton a Fehérlő-szállodában fogadott szobát, ez pedig rettenetesen drága, mert csak két ágyas szobát kapott, amelyért egy pengőt kell fizetnie fűtés és világítás nélkül.

— De még ha otthon lennék — mondta — szívesen fizetném, de éppen csak éjszakára megyek haza, akkor is jó későn, mégis meg kell fizetnem az egész napot.

Később, mikor közelebb kerültünk egymáshoz, diszkrétan megemlítette, hogy jobb alkalmat keresve sem találhatnék a tíz forintok megfizetésére mint a jelenlegit. Igen ám, de akkor én sem rendelkeztem kincsekkel, nem tudtam tehát a kedvező alkalmat felhasználni. Ajánlottam azonban a törlesztésre egy jó módot.

— Nézd — csak mondtam neki — volna egy közvetítő indítványom, hogy a kecske is megmaradjon s a káposzta is jólakjék.

Pénzem ugyanis nincs, azt nem adhatok, de épp az előbb panaszkodtál, hogy nagyon drága a lakásod. Én olcsóbban adok neked szállást és így szépen lelakod nálam a tartozást.

— Tetszett ajánlatom a komának és stante pede el is fogadta. A törlesztést ugyan nem kezdte meg rögtön, mert a podgyásza, ami alig állott többől egy hálóingnél és fogkefénél, még a szállodában volt, megállapodtunk abban, hogy másnap és azután minden este tizenegy órakor találkozunk a Kammonban és onnan megyünk együtt lakásomra.

— Pontosan meg is jött másnap a pajtás. Kis kuffert hozzott magával és éjfél után utnak is indultunk együtt a Dunapart felé. Veszett hideg volt abban az időben. Fújt az északi szél kegyetlenül és mire kiértünk a Dunához, úgy dideregtünk mind a ketten mint a pincsi kutyák.

— Akkoriban töltötték fel a pesti Dunapartot. Én egy kis földszintes házban laktam, amely a feltöltés következtében félig-meddig a föld alá került. A kapuhoz — ha ott akart bemenni az ember a házba, — hat rozoga lépcsőn kellett lebotorkálni, a járdáról az ablakok pedig egyszínbe kerültek a járdával. Nem volt a szobám valami gazdagon berendezve, a közbiztonság is elég jól állott akkoriban, nem féltem tehát a kiraboltatástól és hogy a körülményes lebotorkálást és kapuzörgetést elkerüljem, inkább a rövidebb utat választottam, hogy lakásomba jussak. Nem csuktam be ugyanis ablakomat, hanem csak jól betámasztottam és hazatérve mindig az ablakon át léptem be szobámba.

Első pillanatban láttam, hogy a komának nem nagyon tetszett a rendszerem. Nem szólt ugyan, de mikor meggyújtottam fagygyertyámat, láttam, hogy némi megdöbbenés tükröződik arckifejezésén. Hideg volt a szoba is rettenetesen, de azért lefeküdt halálmegvetéssel a számára kijelölt rozoga diványra, amelynek takarójával mint egy gondos anya gyermekét, még le is takartam és egy párnát is adtam neki, mert az én ágyamban kettő volt. Magam is lefeküdtem és csakhamar elaludtam. Kilenc óra lehetett már, amikor másnap reggel felébredtem. Első gondolatom hálótársam volt, de fekvőhelyét üresen találtam. Meglépett a koma. Gondoltam, hogy mint aféle falusi ember koránkelő és még meg is dicsértem magamban, hogy olyan tapintatosan távozott anélkül, hogy engem felköltött volna.

Napközben nem találkoztunk. Ő a maga dolga után járt, én az enyém után, este azonban szokás szerint bementem a Kammon

kávéházba. A lakóm még nem volt ott. Vártam rá jóideig, míg úgy éjfél után bevetődött. Szemrehányást tettem neki, hogy olyan sokáig várat magára, majd felszólítottam, hogy induljunk utnak e törlesztés folytatására.

— Nem tartozol semmivel — jelentette ki határozottan.

— De nem addig az komám — feleltem neki. — Mi megállapodtunk, hogy a tíz pengőt lelakod nálam. Egy éjszakát töltöttél eddig mindössze lakásomon, ezzel nem kvittelhettem le az egész tartozást. Én pedig nem akarok adósod maradni, meg uzsorás sem vagyok.

— Mondtam már, hogy kvittek vagyunk. Nem tartozol semmivel.

Én erősködtem, hogy a megállapodást neki is tartania kell. Ajándékot nem fogadok el, lakja tehát le hűségesen, amint illik, mind a tíz pengőt. Erről azonban ő hallani sem akart. Jury elé vittük ügyünket. A jurorokat ott levő pajtásaink közül választottuk, akik behatóan tárgyalás alá vették az ügyet és végül úgy ítéleztek, hogy a koma köteles bevonulni éjjelenként lakásomba, hogy letörleszthessem vele szemben fennálló tartozásom.

— Kétségbeesetten védekezett a szigorú ítélet ellen. Elmondta, hogy otthonom lakályossága ellen semmi kifogása nincs, csak a hideg miatt panaszkodott. Én érveltem, hogy a hideget csak addig érzi az ember, amíg el nem alszik, ámde ő ezzel szemben kijelentette, hogy egész éjjel nem volt képes lehunyni a szemét.

A védekezés azonban nem használt. A jury ragaszkodott ítéletéhez. Erre a koma alkudozni kezdett. Megkérdezte szigorú bírától mi módon szabadulhatna meg tőlem, adósától és a súlyos törlesztés kötelezettsége alól.

Ujabb tanácskozásra ültek össze a bírák, amelynek eredménye az lett, hogy a komát csak azon esetben mentesítik a lelakás kötelezettsége alól, ha tíz üveg sört fizet.

Hitelezőm örömmel fogadta az újabb ítéletet és az ő söréből ittunk áldomást a salamoni ítéletre.

Zettner Ödön.

~~~~~

CIMKÉPÜNK: Törzs Jenő, akinek hatalmas művészi kvalitásában gyönyörködik esténként a közönség Andrejev Leonid Az ember élete című drámájában. (Bányász rajza.)

Kedvezmény a Komédia olvasóinak!

Olvasóink az alant felsorolt könyveket 25% engedménnyel kapják. A könyvek igen szép és tartós táblába vannak bekötve.

Boltí ára
bekötve

Edgar Allan Poe: Gordon Artur Pym
különös élményei ..... 12.—

Romain Rolland: Farkasok ..... 13.—

A nálunk is népszerűvé lett nagynevű szerzőnek e forró
levegőjű izgalmas könyve, a legidősebb és érdekesebb
olvasmány ma.

A két könyvet olvasóinknak 20 korona beküldése
ellenében bérmentesen küldjük. Megrendelhető a

Komédia kiadóhivatalában

VI., Vasvári Pál-utca 9.

GRADÓ kávéház

ARÉNA-UT 17.

Esténként TOLL KÁROLY
hirneves cigányprimás teljes
zenekarával hangversenyez.

Sportemberek
találkozó helye.

Külön termék.

Felelős szerkesztő: KARDOS ISTVÁN.	Segédszerkesztők: BALOG SÁNDOR és SEBŐK SÁNDOR
Szerkesztőség: VI., Podmaniczky-u. 2. I. em.	Kiadóhivatal: VI., Vasvári Pál-utca 9. Telefon 169-76.
Szerkesztőségi órák délután 3—5-ig. A felelős szerkesztő szerdán és szom- baton fogad.	Előfizetési ár: Egy negyedévre ..... 18.50 K Egy félévre ..... 36.— K

Metropolitan nyomdai műintézet és kiadóvállalat, Király-utca 106. Telefon 143-62.

Lendvay Lola
Őnagysága ruhája 4. kép.

Komédia

Mátray Erzsébet
a „Revizor” főszereplője.